



DE ZAANSCH E MOLE N

WIND BRIEF



INTERVIEW **KATELIJNE PRINSENBERG**
VOORTVAREND AAN DE SLAG
RON ROMEIJN WELKOM
BIJ HET MOLENVERHAAL
JEUGDLEDEN TESTEN DE
NIEUWE SPEELTUIN

- 4 **TOELEVERINGSBEDRIJVEN VOOR DE MOLENS**
MEELMOLENSTENEN
- 9 **COLUMN MARIEKE VERWEIJ**
ERFGOED & TOERISME
- 10 **IN HET MOLENMUSEUM**
ZOEKPLAATJES EN PUZZELSTUKKEN
- 14 **DE NIEUWE SPEELTUIN BIJ HET MUSEUM**
GETEST DOOR JEUGDLEDEN
- 18 **VRIJWILLIGER RON ROMEIJN**
WELKOM BIJ HET MOLENVERHAAL
- 22 **TOEN EN NU**
HET HERDESKIND IN HET WESTZIJDERVELD
- 24 **INTERVIEW MET KATELIJNE PRINSEBERG**
VOORTVAREND AAN DE SLAG
- 28 **SERIE OVER MOLENBRANDEN**
DE KOPERSLAGER IN ZAANDIJK
- 32 **KOKEN MET MOLENPRODUCTEN**
RIVIERKREEFT MET ZUURKOOL
- 34 **RONDJE MOLENS**
NIEUWS UIT HET VELD
- 42 **KORTE BERICHTEN: ERELEDEN**
- 43 **FRANS MARS IN DE SCHOOLMEESTER**
- 44 **LEZERS SCHRIJVEN / COLOFON**

Alles om ons heen verandert voortdurend, snel of minder snel. En dat is altijd zo geweest. Kijk maar eens naar de afgelopen vier eeuwen, het molentijdperk dus. De ontwikkeling van het eerste industriegebied ter wereld, de vlucht van de internationale handel, de enorme migratie, vele oorlogen, economische recessies, buitenlandse overheersing en de uitvinding van de stoommachine enzovoorts hadden ingrijpende gevolgen voor de samenleving. Mensen moesten zich voortdurend aanpassen aan andere omstandigheden. De veranderingen volgden elkaar bovendien steeds sneller op. Neem nou de laatste veertig jaar. Met de introductie van de computer, de sociale media en de mondialisering is onze wereld niet kleiner maar juist veel groter geworden. We zijn niet langer uitsluitend Zaan-

kanter of Nederlander, maar vooral wereldburger. De hoeveelheid informatie en mogelijkheden die op ons afkomt is gigantisch en vraagt steeds meer van ons. Kunnen we dat nog wel aan? Ja, we zullen wel moeten. We hebben geen keuze, net zo min als de mensen vroeger trouwens.

Ook binnen De Zaanse Molen gaan de ontwikkelingen steeds sneller. We zijn niet langer een clubje mensen die met elkaar een paar molens en een klein museum in stand houden. Gelijkgestemden die elkaar allemaal kennen, alles zelf oplossen en zich behaaglijk wentelen in hun eigen miniwereld: 'wij zijn klein en zij zijn groot'. Nee, we moeten ons verhouden tot een snel groeiend, vooral buitenlands, bezoekersaantal, stijgende onderhoudskosten van de molens en een teruglopend aantal vrijwilligers. Mensen hebben vaak geen tijd meer om vrijwilligerswerk op zich te nemen. Hoe kan een organisatie als De Zaanse Molen al die veranderingen het

hoofd bieden? Het bestuur van de vereniging zocht de oplossing in professionalisering en dat is een logische en wijze keuze. Het afgelopen jaar heeft het bestuur de leden stapsgewijs meegenomen naar een drastische organisatiewijziging die de vereniging voor goed zal veranderen. Met een directeur-bestuurder, een toenemend aantal medewerkers en een Raad van Toezicht zal de vereniging nooit meer als vanouds zijn. Of juist wel?

Op de ledenvergaderingen in mei en juni kwam de te verwachten vraag naar voren: waar staan de vrijwilligers in het nieuwe organogram? Op de mei-vergadering stonden ze er niet in, maar op de juni-vergadering wel. Terecht want de molens zijn en blijven tenslotte van ons, leden en vrijwilligers. De professionals helpen ons slechts dat zo te houden. Ze zijn bij ons in dienst.

Ed Pielkenrood
hoofredacteur



Op de voorpagina: Jeugdleden tot 12 jaar mochten als eersten de speeltuin naast het Molenmuseum uitproberen.
Foto Sonja Stengewis



DE ZAANSE MOLEN

ZAANSE NEVENBEDRIJVEN door Sjors van Leeuwen

MEELMOLENSTENEN

De oudste bedrijfstak die iets met stenen moest malen waren de bakkerijen, die gemalen tarwe nodig hadden om brood te kunnen bakken. Daarbij speelden windmolens nog geen enkele rol maar werden de stenen met de hand aangedreven. De vroegste vorm is het pletten van korrels tarwe tussen twee maalstenen. Een holle en ronde steen, waarbij de laatste steeds met een wrijvende beweging over de tarwekorrel bewoog.



1 Romeins cohort

In Nederland waren het de Romeinen die met een legereenheid (een cohort, afb. 1) een stel lavastenen meetorsten. De militairen voorzagen in hun eigen behoefte om brood te maken. Een legionair met de lopersteen en een ander met de leggersteen, voorzien van een stok die met de hand rondgedraaid kon worden (afb. 2). Deze stenen waren toen al afkomstig uit de Duitse Eifel waarover later meer. Na de handmolen was er de met waterkracht aangedreven waterradmolen en ook paarden drevan maalstenen aan. Dit noemen we een rosmolen. De gebruikte lavastenen voor het meelmalen hadden vaak een kleine diameter, tot ongeveer 1.20 meter. Men noemde dit een Kweern. In de zachte en poreuze steen waren kerven gehakt

(het zogenaamde bilsel) die zorgden voor de juiste bemaling. Diverse granen werden er mee gemalen zoals tarwe, rogge, gierst, spelt, boekweit en mosterdzaad.

Pas na de komst van de windmolen in Europa door de kruisvaarders, die het prototype van een door wind aangedreven molen meebrachten vanuit het Midden Oosten, verschenen er standaardmolens die graan konden malen op windkracht (afb. 3). Ook die werkten in eerste instantie met kleine



2 Romeinse loper en legger met maalstok



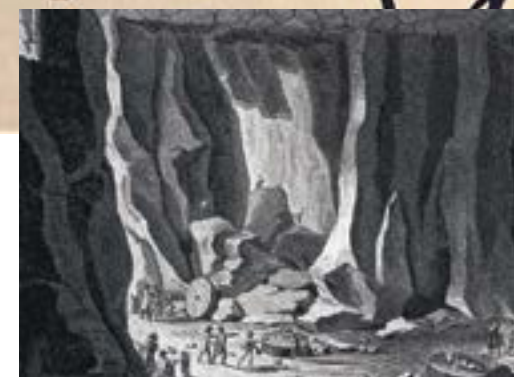
3 Standaard Molen Vlaanderen, 1338-1844



4 Duitsland Eifel Mayen, Andernach winplaats lavasteen

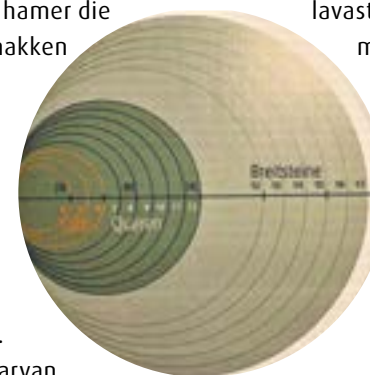
maalstenen, rechtstreeks aangedreven vanaf het bovenwiel. Maar de productie steeg wel met sprongen door het gebruik van windkracht als energiebron.

Zoals eerder aangegeven waren de lava-stenen afkomstig uit de Duitse Eifel. De beste vindplaatsen van deze Eifelsteen, ofwel Duitse blauwe steen, waren Mayen, Kottenheim (K&W), Ettringen en Niedermendig (afb. 4). Op afbeelding 5 zien we de molensteengroeve van Niedermendig in de 16e eeuw. Door de stollingsbreuken was de grootst voorkomende afmeting van een molensteen 1,50 m en 30 cm dik. Let op de man met de hamer die het pandsel of bilsel aan het hakken is. Het pandsel/bilsel zijn de kerven waardoor de stenen later het graan malen. In het schema op afbeelding 6 staan de in de handel gangbare maten van de Duitse Eifelstenen. Vier tot zes zijn tafelstenen, klein dus. Zeven tot twaalf Kweerns, waarvan 12 een Wolfje werd genoemd. Zou de eerste



5 Eifel groeve Niedermendig, 16de eeuw

meelmolen van Wormer, Het Wolfje, in 1231 zijn naam zo verkregen hebben? Hij maalde overigens voor de beschuitbakkerijen, een belangrijke industrie voor de grote vaart. Vanaf 1.20 m werden het 14-ers, dit is een Amsterdamse voetmaat. Tot 1.50 m zijn het de 17-ers. Door zijn grote poreusheid was de lavasteen zelfscherpend, hetgeen de molenaars veel werk bespaarde. Transport van stenen uit de Eifel verliep via de Rijn vanaf de plaats Andernach. Hier staat nog steeds de speciale steenkraan die van 1559 tot 1911 in bedrijf was. Hij werd door twee man in beweging gezet. Zij liepen in een enorme



6 Duitse maten meelmolenstenen



7 Steenkraan in Andernach aan de Rijn



8 Een Keulenaar, vrachtschip voor vervoer van onder andere Eifelstenen

tredmolen aan twee zijden in de stenen ommuring (afb. 7). Via de Rijn gingen de stenen stroomafwaarts. Dordrecht was in Nederland de belangrijkste verdeelplaats voor de Duitse blauwe steen. De aanvoer was met een schip, dat overigens een speciaal model had en was gemaakt voor het vervoer van onder andere de Andernacher stenen (afb. 8). Het was een in de streek van Keulen gebouwde rijnaak met twee masten, een boegspriet en weinig diepgang. Zijn



9 La Ferte-Sous-Joarre, 'atelier de montage'



10 De Marne bij La Ferte-sous-Joarre

totale lengte bedroeg 33,5 meter. Zijn naam ontleende hij aan de plaats waar hij werd gebouwd: Keulenaar, Keulse Aak of Samoreus/Sammereus, een samenvoeging van Samber en Maas.

De groeven in Duitsland waren aardig uitgeput toen men in Frankrijk al ver gevorderd was met het kunstmatig produceren van maalstenen met ingelegde stukken natuursteen. Ten oosten van Parijs, in de buurt van de plaats La Ferte Sous Jouarre, bevindt zich een gebied met zoetwaterkwarts. Alleen waren de te winnen stukken kleiner en harder dan het Duitse gesteente. Tussen de laag kwarts zat ook afzetting met gips, dat werd gebruikt om kunststenen te produceren. Met chloormagnesium en waterglas lijmden de Fransen de stenen aaneen. Ijzeren banden zorgden voor sterkte rond de constructie. Op een ansicht is te zien hoe kleine stukken lavasteen worden behakt om er Franse kunststenen mee te maken (afb. 9). Dat dit een echte industrie betreft laat de prent goed zien. In drie grote open galerijen waren tientallen steenhouders bezig om molenstenen te produceren voor molens en stoomfabrieken. Alleen als het heel hard vroom werd er niet gewerkt maar ook niet betaald! Vanaf de 15e eeuw werd er al steen gewonnen, in 1958 sloot de laatste fabriek. Transport ging via de rivier de Marne (afb. 10) en later met de stoomtrein.

Al deze stenen werden door de molenaars, afhankelijk van het gebruik, om de week

of paar weken voorzien van nieuwe maalgroeven, het zogenaamde billen. Met een steenkraan werden de looper en legger van elkaar gehaald en kon het hakwerk, geknield op een jute zak met een scherphamer en voorzien van lamplicht voor de juiste lichtval (afb. 11), een aanvang nemen.

De enige kunstmatige molenstenenbouwer in Nederland is Hans Titulaer in Malden, vlak bij Nijmegen (afb. 12). Hij heeft een bewerking uit Denemarken overgenomen waar flintsteen of vuursteen als maallaag in de kunststenen wordt toegepast. Hier dankt zijn bedrijf onder de meelmolenaars de bijnaam 'Flintstones' aan.

De volgende aflevering gaat over pelmolen stenen.



11 Het billen van de legger in De Bleeker Dood in Zaandijk



12 Molensteenmakerij van Hans Titulaer in Malden

KOOG AAN DE ZAAAN



Wonen (en werken) in het voormalig Molenmuseum “Huis met de IJzeren Brug”



Na een grondige renovatie van dit rijksmonument, zijn 5 woningen gerealiseerd. In dit project is er nog 1 woning beschikbaar. Een unieke kans! Gelegen in een gezellige rustige woonwijk aan de rand van het Kooger Park.

De woning heeft een gebruiksoppervlakte van ca. 200 m² met op de begane grond een ruime living met leef-keuken en berging, op de 1e verdieping 3 slaapkamers, ruime berging op de 2e verdieping en een multifunctioneel souterrain (deels voorzien van daglicht toetreding). De fijne tuin van ca. 45 m² ligt aan de zuid-westzijde. De woning wordt opgeleverd voorzien van sanitair, de keuken is nog geheel naar eigen inzicht in te delen.

Vanwege de monumentale status van het project is de woning ondergebracht in een VVE en daarmee wordt het onderhoud van het gehele rijksmonument en de gemeenschappelijke buitenruimte blijvend gegarandeerd.

Uiteraard is de woning conform de eisen aan rijksmonumenten optimaal geïsoleerd.

Koopsom: € 749.000 k.k.

Voor nadere informatie en/of het maken van een afspraak kunt u contact opnemen met:

Tomorrow
info@ditistomorrow.nl
0318 55 19 60

www.ditistomorrow.nl

ERFGOED & TOERISME

*Columnist in 2023 is Marieke Verweij,
algemeen directeur van het Zaanse Museum*



Weliswaar niet in een volgepropte touring-car en zonder rolkoffer of selfiestick, maar ook ik was de afgelopen weken natuurlijk een toerist. Genietend van de mooiste musea en de lekkerste lokale keukens. Sommige locaties zorgvuldig uitgestippeld met behulp van reisgidsen en literatuur, andere uitstapjes gewoon geboekt via de eerste de beste online zoekterm en het goedkoopste dagtarief. En ja, ook in mijn tas zitten niet duurzame souvenirjes.

Op mijn eerste werkdag na de vakantie wandel ik achter een grote groep Schans-toeristen die zich over een smal bruggetje manoeuvreren. Een van hen schrikt van een kwakende eend, er volgt hard gelach. Het is de omgekeerde wereld, denk ik. Die eend lacht ons allemaal uit. Dat gesjok voor die vinkjes op onze bucketlist, we doen het allemaal in meer of mindere mate. Maar zijn het altijd verrijkende ervaringen? Weten we achteraf nog hoe het voelde of hebben we alleen de foto? De impact van massatoerisme op onze erfgoedlocaties is groot en wordt de komende jaren alleen maar groter. Terwijl we proberen de stroom toeristen te verstouwen en in goede banen te leiden, gaat de authenticiteit van een belangrijk stuk Zaanse geschiedenis en cultuur langzaam verloren. De Schans verandert in een façade.

Hoeveel bezoekers komen en gaan er niet met het idee dat alle huizen en molens replica's zijn, neppers? Zo heeft architect Jaap Schipper, initiatiefnemer van de Zaanse Schans, het toch niet bedoeld?

Ik kijk beschaamd naar de souvenirjes op de bodem van mijn tas. Het zal moeilijk zijn om het tij te keren, kudgedrag is moeilijk te veranderen en de verleidingen van de Nutellawinkels liggen overal op de loer. Toch is het nodig om het authentieke karakter van ons erfgoed te behouden en toekomstige generaties te inspireren en te verbinden met de Zaanse geschiedenis en cultuur.

Dus laten we niet tegemoetkomen aan de drang van toeristen om snel door een Zaanse decor te rennen. Laten we ons inzetten om iedereen met rust en aandacht de betekenis en geschiedenis van het totale gebied te laten begrijpen en ervaren. Laten we duurzaam toerisme aanjagen. Ik kijk uit naar het najaar om in gezamenlijkheid met alle erfgoedpartijen verder te werken aan een ontwikkelstrategie voor een toekomstbestendige erfgoedlocatie met een duurzame exploitatie. We gaan met zorg en aandacht onze toekomstplannen maken, met een juiste balans tussen erfgoed en toerisme.

Marieke Verweij

- taxatie & bemiddeling
- inlijsten
- papier- en olieverfrestauratie
- schoonmaken van schilderijen
- in- en verkoop van oude prenten
- kaarten & grafiek



J.J. Allanstraat 287b • 1551 RG Westzaan • 075 6143000

www.staphorsius.nl

Drukkerij sinds 1821
HEIJNIS & SCHIPPER DRUKKERIJ



LETTERPRESS: Drukwerk dat je kunt voelen!

Voor een stijlvolle en
ambachtelijke uitstraling.
Nu ook met gekleurde zijanten!

meer op
heijnis-schipper.nl/onze-apps/letterpress/



Back-Upstraat 12, 1033 NX Amsterdam-Noord
Telefoon 075 6401730 • www.heijnis-schipper.nl
info@heijnis-schipper.nl
Facebook: [heijnis.schipper.drukkerij](https://www.facebook.com/heijnis.schipper.drukkerij)

ZOEKPLAATJES EN PUZZEL STUKKEN

door Henk Heijnen



In de collectie van de Zaanse Molen bevinden zich vele foto's. Natuurlijk spelen molens de hoofdrol. Bijna altijd is bekend welke molen we zien en wanneer de foto werd gemaakt. Er zijn ook talloze foto's waarop mensen staan. Jammer genoeg is maar zelden bekend wie we zien of wanneer en waarom ze zijn gefotografeerd. We weten alleen dat zo'n foto met een bedoeling werd gemaakt.

Per toeval vallen er soms een paar puzzelstukjes op hun plek die samen een mogelijke oplossing bieden. Zo vond collectiebeheerder Fulco Rol een krantenbericht uit 1884 waarin een zekere Simon Pielkenrood (een voorvader van Ed Pielkenrood, de hoofdredacteur van de Windbrief) wordt genoemd die na een val zijn been brak en verder door het leven moest als invalide zakkenpikker. De man viel uit een wiek van De Ooievaar terwijl hij het zeil voorlegde. Tegelijkertijd lichtte iemand anders de vang en zette de

molen zo in beweging. Een tragische val was het gevolg. Met die kennis werd gekeken naar een bekende foto met molenvolk van De Ooievaar uit circa 1862. Ed Pielkenrood vergeleek de gezichten van de olieslagers met afbeeldingen van voorvader Simon die hij in het familiearchief heeft. En wat bleek: de tweede man van links had niet alleen de juiste leeftijd (Simon was toen 33 jaar oud), maar ook zijn gelaatstreken komen overeen. Het lijkt er daarom op dat dit Simon Pielkenrood (1829 – 1907) is. Een andere foto waar Simon op



Simon 1862



Simon 1905



Ed

ZOEKPLAATJES EN PUZZEL STUKKEN

staat, is gemaakt in of vlak voor 1905, dus ruim 40 jaar na de maalploegfoto.

Blijft de vraag wie de collega's van Simon zijn. Overigens werd Simons zoon Jacob smid en de grondlegger van de vatenfabriek in Zaandijk. Hij is de overgrootvader van Ed Pielkenrood. En diens gelaats-trekken doen zeker denken aan deze Simon.

NOG ZO'N VRAAG

Een andere foto uit de collectie biedt meer informatie, maar roept ook vragen op. We zien drie jongemannen bij het ketelhuis van de bonbonfabriek De Lelie in Koog aan de Zaan. De fabriek werd in 1924 opgericht en bestond tot 1936. Op de foto, die rond 1928 werd gemaakt, poseren drie fabrieksarbeiders: S. Prins, G. de Leeuw en G. de Jong.

De vraag die dan op komt is: zou deze G. de Jong dezelfde zijn als Gerrit de Jong (1905-1978), de bekende Zaanse etser en schilder? Verschillende puzzelstukjes moeten dan wel op de goede plek komen. Het eerste is de gelijkenis. Een vroege ets die Gerrit van zichzelf maakte lijkt inderdaad op de gefotografeerde man.

Ook de leeftijd klopt: Gerrit werd in 1905 geboren, doorliep



Zelfportret, jaren 20



Zelfportret na de oorlog

de lagere school en is rond 1920 gaan werken. Bekend is dat hij tot 1934 werkte bij cacao- en chocoladefabriek Teun Oly & Co. (T.O.C.). Deze foto is mogelijk het bewijs dat de kunstenaar rond 1928 bij De Lelie werkte.

MEERDERE VERHALEN

Een ander puzzelstukje is het blinde linkeroog van Gerrit. Er zijn twee verhalen over bekend: het ene is dat hij als kind een mes in zijn oog kreeg tijdens een spelletje landje pik. Dat vertelde Gerrit tenminste ooit aan Gerrit Jan Mol.

Het andere verhaal is prozaïscher: in 1934 verloor hij het licht in zijn oog door een bedrijfsongeval bij T.O.C.. Dat vertelde de kunstenaar ooit aan Klaas Woudt. Volgens Woudt werd Gerrit daardoor ontslagen en besloot vervolgens kunstenaar te worden. Woudt schrijft: "De oorzaak van het ongeval heb ik niet kunnen achterhalen: hoewel ik een aantal jaren later met hem bevriend raakte, heb ik het nooit durven vragen. Hij zou het trouwens niet verteld hebben, want in veel opzichten bleef hij een gesloten boek." Keramiste Hannie Poelmeijer, een nicht van Gerrit, weet ook van een bedrijfsongeval en herinnert zich haar oom met een glazen oog. De kunstenaar was jammer genoeg nogal zuinig met het dateren van zijn werk. Vaak



Zelfportret 1934

weten we niet wanneer hij iets maakte. De eerste ets toont een jongeman en is waarschijnlijk uit de jaren twintig. Het geschilderde zelfportret is uit 1934. Laat hij hier zijn glazen oog zien? Het zelfportret met baret is van later datum, en het portret met ooglapje is waarschijnlijk van na de oorlog. Op drie van de vier zelfportretten is zijn uitbundige hardos te zien, die overeenkomt met de foto uit 1928. Van een blind oog lijkt nog geen sprake. Goede aanwijzingen dus om te stellen dat G. de Jong op de foto niemand minder is dan de kunstenaar Gerrit de Jong. Maar zekerheid daarover is er pas als nazaten van de heren S. Prins en G. de Leeuw dat kunnen bevestigen.

JEUGDLEDEN TESTEN NIEUWE SPEELTUIN

door Ed Pielkenrood



Eigenlijk is de speeltuin naast het Molenmuseum al lang klaar. Alleen het hek er omheen en de NWA-keuring (Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit) ontbreken nog. De verleiding is groot om de speeltuin door kinderen uit te laten proberen. Zullen ze de speeltuigen, die zijn gebaseerd op de werking van molens, wel leuk vinden? Op 19 juli komt een aantal jeugdleden tot twaalf jaar voor deze spannende test. Resultaat: de speeltuin blijkt een grandioos succes. Alle aanwezige kinderen vermaken zich kostelijk.

De speeltuin, eerder aangemerkt als het educatieve erf, is in samenwerking met bureau Tekst & Uitleg bedacht door Henk Heijnen, de conservator van het Molenmuseum. Alle tien speeltuigen leggen de werking uit van molens of molenonderdelen. Er is een specifiek bord met verklarende tekst geplaatst bij elk toestel. Jeugdleden hebben het gehele jaar gratis toegang tot de speeltuin, mits begeleid door een volwassene. Kinderen die geen lid zijn, zijn onder begeleiding welkom met een museumkaartje.

De Zaansche Molen heeft 50 jeugdleden, waarvan 23 in de leeftijd tot 12 jaar. Twaalf van hen hebben zich met begeleider aangemeld voor de speelmiddag. Enthousiast vertellen zij wat zij van de speeltuin vinden en waarom zij eigenlijk jeugdlid zijn van De Zaansche Molen.

Casper Stalenhoef (11) vindt molens leuk en is vooral geïnteresseerd in het mechanisme. Hij is al jaren lid van de timmerclub in Het Pink. Daar maakt hij molenmodellen die haast net zo mooi zijn als die in het Molenmuseum. "De wieken van de modelmolens in het museum zou je via een knop eigenlijk moeten kunnen laten draaien", vindt Casper. Hij vermaakt zich het best op de wiebelbalk, die aanvoelt als een houtvlot op weg naar een zaagmolen.

VANAF GEBOORTE

"Ik ben al vanaf mijn geboorte lid van De Zaansche Molen", vertelt Moos Pielkenrood (9) trots. "Ik ga best vaak naar het Molenmuseum en de molens op de Zaanse Schans, meestal naar De Kat en Het Jonge Schaap.



NIEUWE SPEELTUIN



Maar het mooist vind ik de Gekroonde Poelenburg, want die is anders dan alle andere molens." Moos vindt de watervijzel en de krukas het mooist.

Evi de Lange (7) en Puk vinden alle speeltuigen heel leuk en vooral ook de wiebelbalk. Ook over het Molenmuseum zijn zij enthousiast. "Met school ben ik in molen De Schoolmeester geweest" vertelt Evi. Maar verder vindt zij alle molens een beetje hetzelfde.

WIEBELBALK FAVORIET

Ciska (4) en Anna (4) Krab zijn niet weg te slaan bij de watervijzel en staan er zelfs met hun voeten in het water. Ook de wiebelbalk en de tonnen vinden zij prachtig. Daan Borgdorff (8) komt al vanaf zijn derde regelmatig in De Schoolmeester, maar hij vindt het Molenmuseum ook heel mooi. "Leuke speeltuin" roept hij enthousiast, "vooral de wiebelbalk!"

Tom Staal (10) is vanwege de timmerclub lid geworden van de vereniging. "Ik ben nog niet in het Molenmuseum geweest, maar dat ziet er ook heel mooi uit." De speeltuin vindt Tom heel gaaf, vooral de wiebelbalk.



WELKOM BIJ HET MOLEN VERHAAL

Door Sarah Vermoolen

Ron Romeijn, sinds anderhalf jaar vrijwilliger, ontvangt de bezoekers hartelijk bij het Molenmuseum. Voor zijn pensionering was hij röntgenlaborant en hij had zijn eigen make-up school, een combinatie van een paramedisch en een creatief beroep.

Met zichtbaar enthousiasme ontvangt hij de bezoekers bij molen De Huisman en het Molenmuseum. Zijn kennis breidt hij uit door veel te lezen en met kenners te praten. "Molenaar Sjors van Leeuwen en archivaris/molenaar Fulco Rol weten zoveel! Voor mij zijn het levende encyclopedieën."

VAN MEEL NAAR MOSTERD NAAR SPECERIJEN

"Ik ben gestart als vrijwilliger bij molen De Bleekse Dood. Daar kwamen niet zoveel bezoekers, vooral mensen die meel kwamen halen. Ze hadden op andere plekken vrijwilligers nodig, daarom ben ik nu actief als vrijwilliger bij molen De Huisman en bij het Molenmuseum.

De Huisman is de specerijenmolen, maar staat in de volksmond nog steeds bekend als de mosterdmolen. Hier werden de specerijen vanuit de kolonies naartoe gebracht en vermalen tot producten. Omdat de molen gratis is, is het altijd druk. De rondleidingen worden gedaan door de molenaar. De bezoekers krijgen dan te horen dat De Huisman geen mosterd meer mag maken vanwege regulering rond hygiëne. Dat is heel jammer. Wel is het heel leuk dat in Wormerveer nog altijd mosterd wordt gemaakt volgens het concept van de mosterdmolen."



VRIJWILLIGER RON ROMEIJN

BIJZONDER HOUT

Bij De Huisman worden alle producten verkocht van de molens. "Veel Nederlandse bezoekers kennen water- en meelmolens, ze zijn vaak verbaasd dat we hier zoveel specifieke industriemolens hebben.

We verkopen snijplanken van hout van molen Het Jonge Schaap, zij zagen hout dat



vooral gebruikt wordt voor meubels. Een tijd geleden kwam er een grote vrachtwagen over het smalle weggetje naar de molen. Ze hadden bijzonder hout bij zich van een bos uit Aerdenhout. Maanden later kwam de vrachtwagen de gezaagde stukken hout weer ophalen."

PINDAOLIE VERBRANDT NIET

"We verkopen lijnzaadolie van De Bonte Hen en olie van De Zoeker. De unieke lijnzaadolie wordt gebruikt voor de verfindustrie en voor onbewerkte meubels. De pindaolie van De Zoeker is ook uniek. Niemand is daarnaar op zoek, maar toen laatst een bezoeker hoorde dat deze olie veel heter kan worden en niet



verbrand, wilde hij het graag kopen. Het is natuurlijk ook hartstikke leuk dat je pigmenten kunt kopen van verfmolen De Kat met recepten om zelf verf te maken. Bezoekers vinden het ook altijd bijzonder als je vertelt dat het papier van De Schoolmeester gemaakt is van lopen. Het is prachtig papier, dat zich goed leent voor aquarel of kalligrafie. De inkomsten van deze molenproducten kan de vereniging goed gebruiken.”

PLAT LAND MET VEEL WIND

“Ik vind het leuk om te vertellen dat Nederland een handelsland is geweest. Schepen brachten de producten vanuit de kolonies over de

wereldzeeën naar Amsterdam, dat was de hoofdvesting van de scheepsmagnaten. Het feit dat we een plat land hebben met veel wind maakt dat de windmolens het konden vermalen tot industriële producten.”

MOLENGANG

“In het museum starten bezoekers met de verhalen van belangrijke mensen uit de molenwereld, de werkers, de eigenaren en de uitvinders. In de molengang zien ze de producten die verwerkt werden. Je hoort het gekraak van de molens. En dan kom je bij het molenpanorama van Frans Mars en zie je hoeveel molens er vroeger in het landschap

stonden. Het is een uniek verleden en het werkt nog steeds, dat vind ik zo mooi. Ook dat het ambacht van molenaar nog steeds functioneert. Het is heel erg leuk dat er ook in deze tijd nog jongens en meisjes zijn die het fantastisch vinden om opgeleid te worden tot molenaar. Het is prachtig dat ze dat willen leren. In de omgeving zie je grote fabrieken die uit de molens voortkomen. Kijk maar naar de olie-industrie van Loders Croklaan en Aak en naar de cacaooverwerkers langs de Zaan. De Zaanstreek is de bakermat van de cacao, linoleum, koekjes, etc. Het is mooi dat de oorspronkelijke molens nog altijd hun verhaal vertellen.”

BIJZONDER ZAANS VERHAAL

“Als Zaankanter vind ik het heel bijzonder dat je in een streek woont met zoveel molens. Het zijn imposante werktuigen, ze zijn ook prachtig om te fotograferen. Het is een fantastische

IFIKZ FESTIVAL VOOR INDUSTRIE

Op 21 en 22 oktober is IFIKZ, het festival van de Zaanse Industrie. In het Molenmuseum zijn activiteiten om meer te leren over de Zaanse producten. Bij molen De Bonte Hen kunnen bezoekers kennismaken met het olieslaan, de zeilmakerij en de haremakerij. Zie ook www.ifikz.nl.

omgeving om bij de vereniging als vrijwilliger te werken. Bezoekers zijn altijd zo enthousiast. Het is wel jammer dat het steeds moeilijker wordt om mensen te vinden. Je zou eigenlijk jongeren op scholen moeten werven voor de vakantieperiodes. Zo krijgen ze direct kennis over de bijzondere geschiedenis van hun streek. Wellicht kun je ze verleiden met een vrijwilligersvergoeding zodat ze hier een paar dagdelen in de zomer meedraaien. Op die manier blijft het erfgoed en de kennis ook behouden voor volgende generaties.”



HET HERDESKIND

WESTZIJDERVELD, ZAANDIJK

Van papier maken en houtzagen naar landelijke rust... Van 1693 tot 1928 stond op de grens tussen Zaandijk en Wormerveer een molen met de naam Het Herderskind. Met de bouw van deze molen werd de Herdersfamilie gecompleteerd. In de nabije omgeving stonden namelijk de molens De Herder en De Herderin.



Het Herderskind, gezien over de Zuiderwatermolensloot in noordelijke richting. De foto is omstreeks 1900-1905 gemaakt door Pieter Couwenhoven uit Zaandijk. Het Herderskind was met hout bekleed; dit was een overblijfsel uit de tijd van de papiermolen. Het bovenste deel van het achtkant was aan de 'slechtweerkant' voorzien van loodslabben. Mogelijk was dit een provisorische oplossing tegen lekkage.

Alle drie de molens werden gebruikt voor het maken van het wereldberoemde Zaanse schrijfpapier. De Herder en De Herderin werden geëxploiteerd door de Wormerveerse firma Blauw & Briel; het Herderskind door leden van de familie Honig en later Breet. In het tweede kwart van de negentiende eeuw nam de vraag naar het witte schrijfpapier af. Daardoor verdween een aantal Zaanse witpapiermolens, waaronder de Herderfamilie.

AFGEBROKEN EN VERPLAATST

De Herderin werd in 1830 verplaatst naar Friesland. De Herder kreeg in 1842 een nieuw bestaan in Nijkerk. De productie met Het Herderskind werd in 1856 gestaakt. De heren Breet concentreerden zich op molen De Veenboer aan het Guispad. Het Herderskind werd in 1857 verkocht aan houthandelaar Pieter Donker (1833-1899) uit Zaandijk. In zijn opdracht verbouwde molenmaker Vredenduin Het Herderskind tot een houtzaagmolen. Donker had in 1854 een houthandel opgericht. Hij verhandelde aanvankelijk alleen elders gezaagd hout. Door de aankoop van Het Herderskind was hij niet

TOEN EN NU

Door Fulco Rol en Jaap de Jong

meer afhankelijk van derden. De firma Donker heeft tot eind aan toe gewerkt met Het Herderskind. Het gehele molencomplex zag er altijd uit om door een ringetje te halen. De molen brandde op 17 november 1928 volledig af. Vermoedelijke oorzaak: een mankement aan een van de krukaslagers. Een vrij harde wind en de moeilijke bereikbaarheid voor de brandweer bezegelden het lot van Het Herderskind. Alleen de woning van de meesterknecht en de beide houtloodsen bleven behouden. Deze werden later gebruikt door kanovereniging De Stormvogels en een afdeling van de scouting. Halverwege de jaren vijftig van de twintigste eeuw vestigden de gebroeders Klingers een scheepswerf op het terrein. In 1956 brak brand uit in de werkplaats die ook de voormalige meesterknechtwoning en de houten loods met 35 vaartuigen verwoestte. Het molenerf van Het Herderskind maakt tegenwoordig deel uit van het natuurgebied Guisveld. Het Herderskind stond aan de Noorderwatermolensloot, hemelsbreed achter de woningen Claude Debussystraat 47 en 49. Over het voormalige molenerf loopt nu het Frans Marspad.



Meesterknecht Dirk Bakker (1863-1955) zwaaide van 1895 tot en met 1928 de scepter over Het Herderskind. Hij zit hier tussen de bloemen die hij kreeg bij zijn 25-jarig jubileum. Hij ging op 17 november 1928 met pensioen. Op die dag brandde de molen af.



Het Herderskind daags na de brand.



Het Guisveld aan het begin van de jaren zestig. In de verte staan de voormalige schuren en woning van Het Herderskind.



Uitzicht tussen de woningen Claude Debussystraat 47 en 49 in noordelijke richting over de Zuiderwatermolensloot. Dit is vrijwel dezelfde locatie als waar Couwenhoven stond bij het maken van zijn foto.

FRISSE START MET EEN VROUW AAN HET ROER

Door Ed Pielkenrood



KATELIJNE
PRINSENBERG
VOORTVAREND
AAN DE SLAG

Het in stand houden van het enthousiasme en de liefde voor molens bij alle leden van de vereniging, maar speciaal bij de vrijwilligers. Dat vindt Katelijne Prinsenbergh - sinds 16 juni directeur-bestuurder van De Zaansche Molen - haar belangrijkste taak bij de vereniging. Professionals zijn nodig om de vrijwilligers, het hart van De Zaansche Molen, te faciliteren en om er voor te zorgen dat zij optimaal kunnen functioneren en zo de vereniging draaiende helpen houden. Prinsenbergh heeft er bewust voor gekozen om te pionieren bij een organisatie met een nieuw bestuursmodel, waar mensen het verschil maken.

Enthousiast, betrokken en ondernemend vindt Prinsenbergh zichzelf. Haar gebrek aan molenkennis noemt zij geen probleem, want die kennis is er genoeg binnen de vereniging. Juist haar ervaring in een mix van cultuur en commercie zou haar tot de juiste vrouw op de juiste plek maken. Bovendien kan een vrouw aan het roer, in een mannenwereld als die van De Zaansche Molen, heel verfrissend en vernieuwend zijn.

WERKEN MET MENSEN

Katelijne Prinsenbergh (53) is in 1969 geboren in Driebergen als dochter van een lerarenechtpaar. Zij doorliep er de vrije basisschool en daarna volgde zij in Zeist het middelbare onderwijs met eenzelfde filosofie. Daar leerde zij wat 'betrokkenheid uit het hart' is. "Een waardevolle les, die ik mijn hele leven meeneem." Vervolgens studeerde zij kunstgeschiedenis in Amsterdam. Maar hoe mooi en interessant zij deze studie ook vond, steeds meer kwam zij tot de conclusie dat zij met mensen wilde werken. Na afronding van haar studie kwam zij eerst in de horeca terecht. "Leuk, maar alleen voor een poosje.

Daarom solliciteerde ik bij Randstad en werd er intercedent voor banen in kunst, cultuur en onderwijs. Dat beviel uitstekend. Maar bij het uitzendbureau komen steeds functies langs, die de intercedenten zelf ook leuk en uitdagend vinden. Zo rolde ik in de baan van personeelsconsulent bij het Reumafonds."

EYEOPENER

"Stichtingen met een goed doel hebben ook een commerciële kant. Er moet geld binnenkomen om invulling te kunnen geven aan het goede doel. In die zin is het fonds vergelijkbaar met De Zaansche Molen. Wat ik bij het Reumafonds heb geleerd, komt mij nu dus goed van pas", aldus Prinsenbergh. "Ik ben twaalf jaar bij het fonds gebleven. Ik heb daar de personeelsafdeling opgezet, de ICT-ontwikkeling van nabij meegemaakt, tenslotte de bedrijfsvoering mogen leiden en dus veel geleerd. Maar de echte eyeopener voor mij was dat het vooral intrinsiek gemotiveerde mensen zijn die voor goede doelen werken en die ontdekking was alsof ik in een warm bad stapte. Net als de andere personeelsleden ging ik ook als vrijwilliger met de collectebus

Met de zorg **voor molens** zit het wel goed bij de vereniging



Industrie is in Zaanstad **verweven met historie** op een ruwe, ongeordende manier

op stap. Mijn burens, die wisten dat ik bij het Reumafonds werkte, zeiden dan wel grappend: kom je je salaris ophalen?”

FOCUS

“In 2015 werd ik als Manager Bureau aangesteld bij de branchevereniging van architecten BNA en ook in die functie heb ik veel geleerd. Aanvankelijk was de focus bij BNA vooral gericht op het vakgebied architectuur. Maar na de financiële crisis in 2008, toen veel architectenbureaus waren omgevallen, verschoof de focus meer naar het ondernemen. Inmiddels woonde ik met mijn man en kinderen al een poos in Zaanadam. Toen mijn twee kinderen nog klein waren en wij geen geschikte en betaalbare woonruimte in Amsterdam konden vinden, besloten mijn man en ik om naar Zaanadam te verhuizen. Niet omdat we de Zaanstreek zo’n aantrekkelijke woonomgeving vonden, maar omdat we er een fijn gezinshuis vonden. Toch ben ik de streek steeds meer gaan waarderen. Industrie is er verweven met fraaie historie op een ruwe, ongeordende manier. Daar moet je eerst aan wennen om ervan te kunnen gaan houden.

PASSIE

Mijn man heb ik aan het begin van mijn carrière al ontmoet in de horeca. Zijn passie voor de horeca en het ondernemerschap trok mij onmiddellijk. Hij is in de Zaanstreek De Koffiezaak begonnen en is nu met vier vestigingen een echte Zaanse ondernemer. Ik ben blij dat ik, net als hij, nu ook werk in de streek waar ik woon. Ik denk bovendien dat ik een functie heb gevonden waarin

ik mijn passie kwijt kan: het stimuleren en enthousiasmeren van al die betrokken vrijwilligers met hart voor de molens. Zij zijn het die de vereniging laten bloeien, maar komen met professionele ondersteuning veel beter tot hun recht.

PERSOONLIJK DOEL

Mijn persoonlijke doel in de komende tijd is om de zorg voor de molens in balans te brengen met de commercie die nodig is om het erfgoed in stand te houden. Met de zorg voor de molens zit het wel goed binnen de vereniging. Daarin werd ik nog eens bevestigd na de zomerstorm in juli. De ontstane schade werd direct opgepakt door de vrijwilligers van de TAC (Technische Advies Commissie). Daar hoefde ik niets aan te doen. Maar de commerciële activiteiten van De Zaanse Molen moeten verder worden ontwikkeld. Het is noodzakelijk dat er voldoende geld binnenkomt om de molens te kunnen onderhouden en de vereniging draaiende te houden. In volgorde van urgentie zal ik daarom eerst zorgen voor een goede huisvesting van het kantoor, het opzetten van een gedegen financieel management en een gezonde exploitatie van de molens en het Molenmuseum op de Schans. Ook de samenwerking met de partijen op de Zaanse Schans krijgt mijn volle aandacht. Wij moeten elkaar versterken in een goede prijs-kwaliteit verhouding van de beleving van het hele gebied, van alles wat er geboden wordt op de Schans. Bovendien staan we met een gezamenlijk optreden naar de overheid veel sterker dan elke partner apart.

28 JULI 1964 Door Ron Couwenhoven

OLIEMOLEN DE KOPERSLAGER, ZAANDIJK

'Te 22.55 uur werd door een chauffeur aan een brandweerman gemeld dat er vuur te zien was in molen De Koperslager. De dichtstbijzijnde meldingspost haalde de brandbel over en krachtens een gemaakte overeenkomst tussen de commandanten van Zaandijk en Koog aan de Zaan, werd ook Koog aan de Zaan gealarmeerd.'



Zo begint het officiële brandverslag van de vrijwillige brandweer Zaandijk over de uitslaande brand in oliemolen, annex wringerij van oliezaden De Koperslager op de mooie zomeravond van woensdag 28 juli 1964. Zeven minuten na het alarm was de brandweer op de plaats van de ramp. 'Alle beschikbare materialen werden ingezet, omdat het een cultuurmonument betrof,' meldde het verslag.

Toen de brandweer arriveerde sloegen de vlammen aan alle kanten uit de schuur, terwijl aan één zijde het lijf en de kap ook al brandden. De Koperslager stond al in 1635 in Zaandijk op een Zaanerf aan de Lagedijk, vlakbij de grens met Wormerveer. De windbrief werd pas jaren later op 24 september 1643 verstrekt aan Ariaen Pietersz van der Ley, die beter bekend werd onder de naam Ariaen Gerritsz van Someren. Op 5 mei 1724 ging de eerste Koperslager ook al in vlammen op. De tweede Koperslager werd 'een kapitale, dubbele oliemolen' die voor rekening van Dirk Simonsz Moeriaan, eigenaar sinds 11 februari 1685, werd gebouwd.

Dit was de molen, die op 28 juli 1964 voor de ogen van vele duizenden toeschouwers in vlammen opging. Dagblad De Zaanlander meldde: 'De heer P. Pen, Merelstraat 62 te Wormerveer ontdekt omstreeks 22.45 uur de brand, toen hij na een vergadering te hebben bezocht langs de molen fietste. Zijn aandacht



'Alle houtworm is gedood...'

werd getrokken door flakkerend licht, dat bij nadere beschouwing geen licht, maar vuur bleek te zijn. Hij rende naar het kantoor van Pieter Latenstein, maar daar was niemand aanwezig. Daarop verzocht hij een passerende bromfietser de brandweer te waarschuwen.' Pen had zijn fiets tegen de schuur van de molen gezet en toen hij terugkwam sloegen de vlammen al uit de schuur, zodat hij zijn rijwiel niet meer kon bereiken.

Onder de schijnwerpers van drie licht-aggregaten zette de brandweer 23 stralen in, die anderhalf uur lang 20.000 liter water per minuut in de als een fakkel brandende molen spoten.

Rond vier uur 's nachts was het grootste gevaar geweken. Zoals gebruikelijk tijdens branden in Zaandijk werden de spuitgasten verzorgd door café-baas Ab Kok van de Guisweg, die furore maakte met de reclame-slogan 'Altijd Betere Kwaliteit Onze Kracht'. Die avond hielden de brandweerlieden zich tamelijk rustig. Ze nuttigden 125 koppen koffie en 16 flesjes



Eeuwenoude geschiedenis aan de Zaan Royal Duyvis Wiener B.V.

Toen P.M. Duyvis in 1885 startte met zijn machinefabriek, kon hij niet bevroeden dat Royal Duyvis Wiener B.V. 136 jaar later een internationale wereldspeler zou zijn in cacao, chocolade en noten verwerkende machines. Oorspronkelijk werden er transportsystemen, kranen en bruggen gemaakt en bovendien was Duyvis de eerste Nederlandse liftenfabrikant. De lift in de Euromast bijvoorbeeld, is door Duyvis vervaardigd.

De liftendivisie (inclusief personeel) werd in 1999 overgenomen door Otis.

Tot op de dag van vandaag bouwen we op de door P.M. Duyvis gelegde fundering en werken er, naast de 5e generatie Zaankanters, mensen uit verschillende werelddelen in onze hoofdvestiging in Koog aan de Zaan en in onze vestigingen in Aken (Duitsland) en Tambau (Brazilië).



Royal Duyvis Wiener B.V. in Koog aan de Zaan, gesitueerd tussen de cacaoreuzen aan de Zaan, is marktleider in cacaoboter persen en een van de grootste spelers op het gebied van cacao-, chocolade- en notenverwerkende systemen. Deze zijn te vinden bij alle grote producenten in meer dan 60 landen.



Meer weten? Bezoek ons op www.duyviswiener.com



BRONNEN

Archief Vrijwillige Brandweer Zandijk
 Zaanlandia Illustrata, J.J. Honig (1917)
 Zaansche Windmolens, P. Boorsma (1939)
 Dagblad De Zaanlander, 29-7-1964
 Dagblad De Typhoon, 29-7-1964

pils, wat nog een onkostenpost van f. 51,75 opleverde.

De brand had een extra dramatisch trekje doordat De Zaansche Molen net was begonnen met overleg over restauratie van de molen van eigenaar Wijbrand Roos. Jo Vooren uit Zaandam, die zijn leven lang bezig was met het onderhoud en behoud van molens, was adviseur van het bestuur van de vereniging. Hij zei: "Dit is toch het toppunt. We hebben gisteren juist met Monumentenzorg over de restauratie gesproken."

De vraag was natuurlijk onmiddellijk: kan De Koperslager gerestaureerd worden? De experts lieten er geen gras over groeien. De vlammen waren nog maar nauwelijks gedoofd of de restanten werden onderzocht. Ru Pos, de tweede penningmeester van De Zaansche Molen, meldde "dat hem bij het bekloppen van het houtwerk bleek dat het vuur alleen de buitenkant had aangetast."

De verslaggever van De Typhoon meldde ook een 'positief' gevolg van de brand: 'Alle

houtwerk is geblakerd. Dat heeft wel tot voordeel dat de houtworm is gedood....' Maar molenmaker Husslage had er een hard hoofd in. Hij verklaarde: "De molen is onherstelbaar beschadigd." Volgens hem was er instortingsgevaar.

De volgende dag betekende het einde voor de stokoude oliemolen. De molenmakers Maas en Smit waren opnieuw in de kap geklommen. De as werd er uitgehesen, waarna overleg werd gepleegd over wat er verder te doen stond. Volgens de molenmakers Gerrit Husslage en Jan Jonker zat er maar één ding op: 'Omtrekken!' Dat rigoureuze besluit betekende het einde van de molen en leidde tot felle kritiek. Nog vlak voor zijn dood in maart 2000 verklaarde Jo Vooren: "Het omtrekken van het molenlijf was absoluut niet noodzakelijk. Het achtkant stond nog zo stevig overeind dat de kabel waarmee hij omgetrokken werd, tot twee keer toe brak." De Koperslager ging pas onderuit toen de achtkantstijlen werden doorgezaagd.

RIVIERKREEFT MET ZUUR KOOL OP TOAST



Op de Zaanse Schans kun je je soms echt even terug in de tijd wanen. Als je de molens aan het werk ziet, kan je de geuren van vroeger er bijna bij bedenken. De mosterd, de pindaolie, de teer op de muren in de zon. Het was hard werken op de molens, als er wind stond ging je dóór.

Maar wat at je dan? Een stuk brood? Kaas misschien? Of gebruikte je wat je om je heen had? Met die gedachte maakte ik dit broodje. Een stuk brood, ingemaakte (zuur) kool, pindaolie, mosterd, ei en wat je maar uit de sloot kan halen. Momenteel zitten er vooral rivierkreeften in de sloot. Een invasieve soort die de planten opeet en slootkanten kapot maakt om in te wonen. Ze horen hier misschien niet, maar ze zijn wel heel lekker!



KOKEN MET MOLEN- EN STREEKPRODUCTEN DOOR CHEF PIETER KOK

INGREDIËNTEN VOOR TWEE BROODJES:

- 2 plakken oud zuurdesem brood
- 100 gram gepelde rivierkreeftjes
- 1 eidooier
- 1 eetlepel azijn
- 1 eetlepel Zaanse mosterd
- 250 milliliter arachide (pinda) olie
- 40 gram zuurkool (de rest kun je invriezen of later gebruiken)
- Een paar takjes bladpeterselie
- Zout en peper

BEREIDINGSWIJZE

Maak eerst de mayonaise door de mosterd, eidooier, azijn en een snufje zout in een kom met een garde te mixen. Voeg, terwijl je klopt, druppelsgewijs de olie erbij tot je een stevige mayo hebt.

Mix twee eetlepels van je mayo met de rivierkreeftjes en een snuf peper. Bewaar de rest van je mayo in de koelkast voor een ander moment.

Snij de peterselie fijn, rooster je brood en pak een mooi bord.

Leg het brood erop, verdeel de zuurkool erover en daarna de rivierkreeftjes met mayo en maak af met een beetje peterselie. Eet smakelijk!

Wilt u dit recept zelf maken? Haal dan uw arachideolie op onze molens! De olie is verkrijgbaar in 100, 250 en 500ml en is heerlijk van smaak. Als u toch de olie haalt, bezoek dan eens molen De Zoeker. Hier wordt dagelijks de arachideolie gemaakt.

DE PAAUW

door Gerro Riepema

Een aantal molens van De Zaanse Molen ontvangt jaarlijks groepen van de basisscholen uit Zaanstad. Op 28 juni was de primeur op Molen De Paauw voor groep 7/8 van Wij-land uit Westzaan. Voor de meesten van het team een nieuwe ervaring. Wel spannend, maar aan het eind hadden we zeer enthousiaste kinderen en leerkracht.

De aanstichter is een bevlogen ouder die de verspilling in de kledingindustrie een doorn in het oog is. Ze heeft een leskoffer gemaakt met informatie over de gang van zaken in de mode-industrie; hoe verkwistend men omgaat met materialen. Ze draagt daarbij alternatieven aan. Kleding van hennep past daar naadloos in. Vandaar dat ze eerder al de molen had bezocht.

We hebben de kinderen van alles laten zien en vooral ook doen: spinnen van draden op je dijbeen, hennepstengels breken en zuiveren, een touwtje slaan. Daarnaast hebben we van alles verteld over vroeger, de hennepplant, de rolreder enz. Er is op de molen zoveel te zien en te vragen, daar is een bezoekje eigenlijk te kort voor ook al is de groep twee uur op de molen gebleven.



De leerlingen krijgen uitleg

Foto Alfons van Schijndel

Foto Arie Butterman



Molen in de rouw

DE SCHOOLMEESTER

door Arie Butterman

Toen in 1981 de pas opgerichte stichting Wind Molen Compagnie, WMC, naarstig op zoek was naar een salaris om mij als molenaar op De Schoolmeester te behouden kwam dit ter ore van Maarten Krijt. Hij gaf aan dat ik bij hem op de loonlijst zou komen, dat de WMC voor de benodigde gelden moest zorgen, maar dat hij voor twee jaar de tekorten zou aanvullen en dat daarna van jaar

tot jaar te bezien. Ruim drie jaar heeft deze constructie geduurd. Met het Krijthulpfonds steunde hij meerdere restauraties en uiteindelijk werd met een deel van dat fonds Het Fortuinfonds opgericht, dat nu meebetaald aan het nieuwe ketelhuis. Op 31 mei overleed Maarten Krijt, voormalig eigenaar van Krijt Krommenie, op 95-jarige leeftijd en op 8 juni werd hij begraven op Zandijk. De Schoolmeester stond in de rouw richting begraafplaats. De volgende dag draaide de molen vrolijk rond terwijl de eerste paal werd geslagen voor het ketelhuis. Op 5 juli overleed Joop Stolp op 86-jarige leeftijd. Joop kwam als registeraccountant elk jaar in de periode 1982 – 2015, in december de voorraad Zaanse Bord controleren. Ook was hij een fervent wandelaar en begon hij in 2008 op Zaanse Molendag met het uitzetten van wandelingen vanaf De Schoolmeester. Hij richtte zelfs een wandelclub op met de naam Het Gaande Werk, samen met Lenie Bakker voor het secretariaat en Elly Butterman als voorzitter. De opbrengst was voor een restauratie van een molen.

[Red] Begin augustus stond de molen weer in rouwstand. Dit keer voor Bart Butterman (41), broer van de huidige molenaar Ron Butterman en zoon van de oud-molenaar en scribe van De Schoolmeester, Arie Butterman.

HET PINK

door Christiaan Smit

Op Het Pink is in de afgelopen periode weer veel gebeurd. Zo kregen wij in mei een dronefotograaf op bezoek. Hij heeft een prachtig filmpje gemaakt van de buitenkant én de binnenkant van de molen. Het resultaat is prachtig! U kunt de QR-code scannen om het filmpje te zien!

Ook hebben we Luilak gevierd. We hadden een recordaantal bezoekers en er hing een gezellige sfeer! We konden een groot deel van de avond olieslaan. De poffertjes, gesponsord door de West-Friese Poffertjeskraam, smaakten weer heerlijk! Ook draaide er filmpjes over de Zaanstreek.

Natuurlijk hebben we ook weer wat klein onderhoud uitgevoerd aan de molen. De vang (rem) van de molen moest opnieuw worden afgesteld. Door het remmen slijt de vang. Hierdoor worden de onderdelen kleiner en neemt de remkracht af. Door de vangbalk weer recht te hangen, is het probleem weer opgelost.



DE KOKER

door Ton Leegwater

Om te malen moeten de maalstenen droog zijn. In het voorjaar zijn ze vaak te nat. Het meel wordt klef en verpapt tussen de stenen. De kerven gaan dichtzitten en goed malen gaat niet meer. De kerven, de groeven in de stenen, hebben niet alleen een maalfunctie maar zorgen ook voor het transport van het graan naar buiten en koelen tijdens het malen van het meel. Dit voorjaar was het lang nat weer met het gevolg: problemen met malen. De kerven zaten dicht en de stenen te vast op elkaar. Ook het met de hand ronddraaien van de loper en het in en uit het werk zetten ging niet meer. Om de stenen schoon te maken moest de loper er met de steenkraan van afgehaald worden om zowel de kerven van de loper als die van de ligger uit te krabben. Dit is altijd een flinke klus. Om de stenen te schonen werd er voorheen wel met mais gemalen. Mais is grover en harder dan tarwe, dus om dit uit te proberen was wel de moeite waard. Met een stevige wind hebben we 10 kg mais gemalen. Dit ging goed, alleen bleek het te fijn te zijn. De loper verder "lichten" hielp niet. Bij ons loopt de lichtboom over de vloer. Gelicht loopt deze vast op de vloer. Vanaf de lichtboom gaat een stalen stang door de vloer naar de ondergelegen pasbalk, hierop steunt de bolspil, die de loper draagt. Bij lichten ontstaat er meer ruimte tussen de stenen. Om het lichtwerk te stellen zit er aan de stang bij de pasbalk een vleugelmoer die



De lichtboom met de klos en het hardhouten plankje eronder, samen met de stalen stang



De pasbalk met stelringen en de vleugelmoer

aangedraaid kan worden. Omdat hier al een flink aantal ringen zaten, dachten we dat deze niet verder aangedraaid kon worden. Daarom hebben we, om e.e.a. uit te proberen, eerst onder de klos, waarop de lichtboom scharniert, een hardhouten plankje geplaatst. De overige 10 kg mais kon nu grover gemalen worden maar was nog niet optimaal. De week erop heb ik eerst de vleugelmoer nog een paar slagen kunnen geven, zodat de loper met de hand weer makkelijk rondgedraaid kon worden en het in het werk zetten weer makkelijk ging. Daarna heb ik met succes 25 kg tarwe gemalen. Nu kunnen de bezoekers aan onze molen weer genieten van ons uitstekende pannenkoekenmeel.

Foto's Ton Leegwater

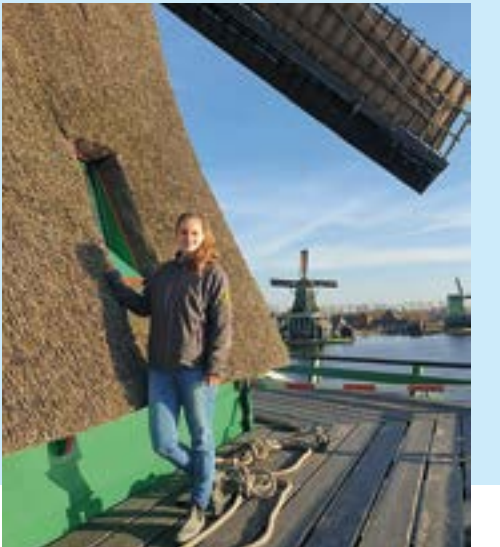
DE HUISMAN

door Paul Buurmans

Na alle belemmeringen rond Corona was juist onze kleine Huisman als één van de eerste molens weer 'up and running'. Niet in het minst dankzij een trouwe schare aan vrijwilligers, waarvan sommigen zich al vele jaren voor de molen hebben ingezet. Gelukkig lijken wij er, zeker door de komst van enkele nieuwe enthousiastelingen, in te slagen om De Huisman zeven dagen per week te bemensen. Nadat onze vaste hoofdmolenaar Sjors van Leeuwen in april met pensioen is gegaan, is er extra aandacht besteed aan het dagelijks draaiend houden van de molen. Onze molenaars Paul, Joop en Job zijn zeer verguld dat hun collega Lenneke Sipkes deze maand geslaagd is voor haar molenaarseindexamen. Uiteraard hopen de mannen dat de enige vrouw in het molenaarsteam van De Huisman zich wil blijven inzetten voor deze molen.



Afscheid van Sjors van Leeuwen



Lenneke is geslaagd!

HET JONGE SCHAAP

door Tim Doeves

Er gebeurt een hoop op Het Jonge Schaa. Afgelopen maand hebben we weer onze jaarlijkse BBQ gehad met 130 enthousiaste vrijwilligers. Het was een groot succes. Er werd veel gegeten en gezongen onder leiding van de schorre schapen. Ook worden er veel onderhoudsklussen uitgevoerd. Op het moment van schrijven is de onderhoudsploeg bezig met het vervan-

gen van de delen op het hek volgens oud model. Deze wordt meteen zwart geteerd wat een heerlijke geur geeft op de dijk. Veel bezoekers krijgen dan altijd jeugtherinneringen. Verder is de molenmakerij een aantal dagen op de molen bezig geweest om de wiggen van de wielen na te lopen. De mannen kwamen op een goed moment omdat er al een aantal niet erg vast zaten.

STAM ELEKTRO-TECHNIEK

WONINGBOUW | UTILITEIT | RENOVATIE

LICHT-INSTALLATIES	KRACHT-INSTALLATIES	DATA-NETWERKEN
AUTO-LADERS	KIJK-DOMOTICA	INBRAAK-BEVEILIGING
BRANDMELDT-ONTSLUITING	PV-INSTALLATIES	CAMERA-BEVEILIGING

Duuststraat 42 | 1307 BW Zaandam | Tel. 075-6254151 | www.stamdekt.nl

Bert Bommerson

SCHILDERWERK

Schilderwerk - Restauratie - Decoratie



Bert Bommerson - T 06-53918165
Dorpsstraat 107 - Assendelft

bommersonschilders.nl



RAK 31 • WESTZAAN
T: 075 - 785 05 89
INFO@MONUMENTENBOUWERS.NL
WWW.MONUMENTENBOUWERS.NL



- RESTAURATIE
- ZAAENSE HOUTBOUW
- MOLENONDERHOUD

Timmerfabriek Visser



Tot in detail verantwoord maatwerk

Noorder IJ- en Zeeweg 8, 1505 HG Zaandam
075-617 79 84 | www.timmerfabriekvisser.nl

Visser Hraam

RONDJE MOLENS



Het voorslag

DE BONTE HEN

door Jippe Kreuning

Op De Bonte Hen draait alles op volle toeren. Dankzij de inzet van onze vrijwilligersploeg is de openstelling van de molen dit seizoen goed op stoom en mogen we weer veel bezoekers ontvangen. We zijn druk bezig om plannen te maken voor de toekomstige inzet van de molen. Ons voorslag - dat al ruim 25 jaar niet meer is gebruikt - is opgeknapt en weer compleet gemaakt.

Martin Bus maakte hiervoor een nieuwe set zeer fraaie nieuwe haren en bulen. We hopen dit jaar nog de molen weer in vol bedrijf te kunnen hebben, waarna we verder de productie van diverse lijnolieproducten kunnen ontwikkelen. Op onze schuurzolder is naast de al bestaande harenmakerij nu ook een mooie zeilenmakerswerkplaats ingericht en verder is de maalploeg hard bezig geweest met opruimen en teerwerk. Kortom: de Kip zit nog lang niet op stok!



Sfeerfoto van de molen



Onderhoud aan het voorslag

HOTTING elektrotechniek



**Sinds 1992 het adres voor een
gegarandeerd veilige installatie!**

Rechte tocht 9d, 1507 BZ Zaandam
Tel.: 06 - 532 31 977
E-mail: r.hotting@hottingelektrotechniek.nl
Website: www.hottingelektrotechniek.nl



**Huis kopen?
Hypotheek afsluiten?
Kies zelf uw notaris!
Bel en onderhandel!**



Dijkhuis Koeman
notariskantoor

Hoogstraat 11, 1541 KW Koog a/d Zaan
Postbus 103, 1540 AC Koog a/d Zaan
Telefoon: 075 6125520
E-mail: info@notariskoeman.nl
Web: www.voordeelnotaris.nl



**windmolenmakerij
"Saendijck" b.v.**

**Onderhoud
Restauratie
en
Nieuwbouw**

post adres: Windmolenmakerij Saendijck b.v.
Weiver 29
1551 SC Westzaan
06-20295580 075-6281425
www.saendijck.com

Schilders- en Afwerkingsbedrijf

Van der Werff

Dorpsstraat 255,
1566 BA Assendelft

075- 687 4812
06 53 896 106
06 300 98 303

g.vanderwerff@xs4all.nl

RONDE MOLENS

DE GEKROONDE POELenburg

door Rick Struik en Martin Schaap

Begin april kwam er bij het secretariaat van de Zaanse Molen een e-mail binnen uit Utah (VS) met het verzoek of er in juni een molen op de Zaanse Schans kon worden afgehuurd voor het sluiten van een huwelijk. Midden in het seizoen is dat natuurlijk niet mogelijk. Wij werden benaderd door ene Beau die na het lezen van de mail dacht: misschien willen de mannen van de voor het grote publiek gesloten molen De Gekroonde Poelenburg dit wel oppakken.



Bruidspaar op de molen

Foto Peter Moerland

HET PRINSENHOF

door Fred Eerenberg

Het Amsterdamse theatergezelschap Silbersee wordt wellicht vaste gast als gebruiker van de unieke accommodatie van Het Prinsenhof. Het caleidoscopisch gezelschap wil voortaan ieder jaar rond de langste dag in Het Prinsenhof een muziektheatervoorstelling maken. Silbersee kocht vorig jaar CO2-certificaten in het Westzijderveld en gaat samen met Staatsbosbeheer een artistiek samenwerkingsverband met onze molen aan. 'Atem' werd meerdere keren opgevoerd in de molen.



Foto Martin Schaap

Schade aan de schuur na storm Poly

Het was erg leuk om een keer te doen en iedereen was na afloop enthousiast. Peter Moerland heeft voor het bruidspaar ook nog een mooie fotoreportage gemaakt. Ook gebeurden er minder leuke dingen op de molen. Op 5 juli werd ons land geteisterd door de storm Poly. Veel in blad staande bomen moesten het ontgelden. Bij onze molen werd het voorschot van de houtloods deels weggeblazen. Ondanks een goede staat van onderhoud kreeg de storm vat op het uitstekende deel van de gevel en werd dat weggeblazen. Bij de houtloods werden de brokstukken door Tim Doeves en Gerrit Admiraal opgeruimd. Het ontstane gat werd later door aannemer Jonker met een zeildoek afgedekt. Een offerte voor herstel zal aan onze verzekering worden aangeboden, waarna totaal herstel hopelijk niet te lang op zich laat wachten.



De ereleden Sja van Leeuwen (l) en Martin Schaap (r) naast voorzitter Jan Goedhart

NIEUWE ERELEDEN STEUNPILAREN VAN DE VERENIGING BELOOND

Tijdens de Algemene Ledenvergadering van De Zaanse Molen van 9 juni jl. benoemde voorzitter Jan Goedhart twee grote steunpilaren van de vereniging tot erelid: Martin Schaap en Sja van Leeuwen. Beide mannen hebben zich zo goed als hun hele leven ingezet voor de vereniging, de molens en het Molenmuseum.

LANGST ZITTENDE BESTUURSLID

Martin Schaap is (met twee korte onderbrekingen) tussen 1976 en 2023 lid geweest van het bestuur, waarvan de laatste periode als vicevoorzitter. Al die tijd was hij ook lid van de Technische Adviescommissie (TAC), waarvan een periode als voorzitter. Ook zijn vrijwillig molenaarschap van De Gekroonde Poelenburg mag in deze niet onvermeld blijven. Tenslotte is hij alweer vele jaren voorzitter van de Museumcommissie en vraagbaak voor menig (oud)bestuurslid vanwege zijn grote kennis van de vereniging en van molens.

GEZICHT VAN DE VERENIGING

Sja van Leeuwen is in zijn kenmerkende pilopak met molenaarspet jarenlang het gezicht geweest van De Zaanse Molen. Al in de jaren zeventig trad hij toe tot het

jeugdbestuur van de vereniging, waarvan hij enige tijd voorzitter was. Van 1981 tot de eerste jaren van deze eeuw had hij als een van de huurders van De Kat een zakelijk verband met De Zaanse Molen. Al die jaren was hij als vrijwilliger ook lid van de TAC. In 2010 werd hij bestuurslid van de vereniging, molenaar van De Huisman en lid van de Museumcommissie. De laatste jaren voor zijn pensionering, begin dit jaar, was hij tevens beheerder van het Molenmuseum en evenals Martin Schaap voor velen een vraagbaak vanwege zijn grote kennis van molens en de Zaanstreek.

ECHELON LAGER

Tenslotte werden in de vergadering nog twee leden van verdienste benoemd. "Een echelon lager dan ereleden", benadrukte voorzitter Goedhart. Het waren Matthijs Ero en Ed Pielkenrood. De eerste vanwege een lange periode als bestuurslid, deels als secretaris. Bovendien is Matthijs Ero lange tijd (en nog steeds) lid c.q. voorzitter van de TAC als mede vrijwillig molenaar van De Ooievaar. Ed Pielkenrood werd lid van verdienste vanwege zijn jarenlange activiteiten voor de vereniging, waaronder het lidmaatschap van het bestuur en de redactie van de Windbrief.

FRANS MARS IN DE SCHOOLMEESTER

Door Fulco Rol

Van Jippe Kreuning ontvingen wij een twintigtal foto's van De Schoolmeester. Hoogstwaarschijnlijk zijn zij gemaakt door de Zaandammer fotograaf Henk Los. Los fotografeerde in de periode 40-60 en was betrokken bij een aantal erfgoedverenigingen waarvoor hij foto's maakte, veelal voor publicaties en tijdschriften, waaronder het blad 'de Zaende'. De serie foto's bestaat vooral uit een aantal interieuroptnames, vermoedelijk zijn zij in juni 1959 gemaakt.

Foto 1 werd gemaakt aan de zuidkant van de pakkamer en toont de voorraden Zaanse Bord die klaar staan voor verkoop of verzending. Toen Los deze foto maakte zat Frans Mars bij de entree van de molen te tekenen, we zien hem links op de rug. De tweede foto in deze serie toont de noordkant van de pakkamer, direct naast de entree. Hier zien we o.a. de balans waarmee het papier werd afgewogen, de speciale kruiwagen voor het transport van het papier in de molen en de paktafels. Bij het zien van deze foto kreeg ik het gevoel dat ik deze eerder had gezien en na wat zoekwerk kwam afbeelding 3 tevoorschijn en dat is dus het werk dat Mars aan het maken is op de eerste foto. Gezien de overeenkomst van de foto met de tekening, durf ik met 100% zekerheid te stellen dat de foto en de tekening op dezelfde dag werden gemaakt. Ik heb alleen niet kunnen achterhalen hoe de tekening bij ons in het archief is gekomen.



Met veel plezier heb ik in de Windbrief van juni het artikel over Oscar Brucker gelezen, waarin stond dat hij ook Muus Mol les heeft gegeven. Ik heb Muus meegemaakt bij de Technische Dienst van Forbo (de Lum), waar hij de laatste jaren brandwacht was. Als er gelast werd in de fabriek kwam Muus met een emmertje water en een stoffer en vroeg waar de brand was. Hij was handig met hamer en beitel en maakte een levensgrote ezel en een mansgrote pop om als slachtoffer te dienen tijdens oefeningen. Maar hij kon ook heel fijnzinnige figuurtje snijden, die hij maakte uit klossen die in houten pallets zitten. Ik ben blij met deze herinnering aan een bijzondere man. Oskar Brucker heeft prachtig werk gedaan.

Ben Oosterhoff

Elke keer weer fijn om door De Windbrief te bladeren en de informatieve teksten te lezen.

Tot ik de tekst in het juninummer las over molen De Koker. Een Google knip-, en plakwerk. Er was in de tekst niets origineels en eigens te bespeuren, zoals normaal wel in deze teksten.

Mocht dit werkelijk een ChatGPT relaas zijn (en dat denk ik zeker), dan mogen we hopen dat de teksten in het vervolg weer uit de menselijke koker zullen komen. Hopelijk was dit als grap of experiment bedoeld.

Atie Klaver

[Red] In de bijdrage van De Koker stond duidelijk dat het een ChatGPT bericht betrof. We hebben het toch gepubliceerd om te laten zien dat ook de molenaars en de Windbrief met hun tijd meegaan, maar we zullen er geen gewoonte van maken.

HEEFT U ER WEL EENS AAN GEDACHT VERENIGING DE ZAANSCH E MOLEN OP TE NEMEN IN UW TESTAMENT? OF AAN HET DOEN VAN EEN SCHENKING?



Er zijn verschillende mogelijkheden om de vereniging te steunen in haar belangrijke taak van het behoud van het industrieel molen erfgoed. Al bijna 100 jaar kan de vereniging haar werk doen dankzij haar leden en haar begunstigers.

U leest er alles over op onze website of in de brochure die u kunt aanvragen via info@zaanschemolen.nl

De informatie op de website vindt u hier: www.zaanschemolen.nl/schenken-anbi-status/



Foto Piet Meinen

CONTRIBUTIE

De Zaansche Molen stuurt geen papieren herinneringen meer om de contributie te betalen. Voor de leden die de contributie zelf overschrijven en deze nog niet hebben betaald, is hierbij het verzoek om het bedrag aan ons over te maken op de IBAN van De Zaansche Molen, NL03 INGB 0002 8634 06, onder vermelding van uw lidmaatschapsnummer. Als u uw e-mailadres doorgeeft, kunnen wij u eventueel een herinnering mailen.

De tarieven vindt u hier naast in de colofon van dit blad, maar een extra bedrag is altijd welkom en voor u mogelijk aftrekbaar van de belasting.

Heeft u vragen, belt u ons dan tijdens kantooruren op 075-6215148 of mail naar info@zaanschemolen.nl.

DE WINDBRIEF IS HET
VERENIGINGSBLAD
VAN DE ZAANSCH E MOLEN

Overname van artikelen is slechts toegestaan na toestemming van de redactie en auteursrechthebbenden.

OPLAGE
4.000 exemplaren

HOOFDREDACTIE
Ed Pielkenrood

REDACTIE
Rick Bakker
Trudy Boom-Reuvekamp
Jan Krijt
Sarah Vermoolen

VASTE MEDEWERKERS
Ron Couwenhoven
Jaap de Jong

EINDCORRECTIE
Gerard Möhring
Pien Krijger

REDACTIEADRES
Schansend 1
1509 AW Zaandam
Telefoon:
075 621 51 48
E-mail:
info@zaanschemolen.nl

ADVERTENTIE-ACQUISITIE
Telemarketing Zaanstad
Izabel de Roeck-Nikolov
Telefoon: 06 53 34 70 71
E-mail: info@telza.nl

VORMGEVING
Trudy Boom-Reuvekamp

DRUK EN AFWERKING
Drukkerij Nuance

COLOFON EN
ADRESGEGEVENS
Vereniging De Zaansche Molen
Opgericht 17 maart 1925

KANTOOR

Schansend 1, 1509 AW Zaandam
Zaanse Schans
Telefoon: 075 621 51 48

E-mailadres:
info@zaanschemolen.nl

Geopend:
Maandag t/m donderdag 9.30 - 17 uur

BANKRELATIE

IBAN: NL03 INGB 0002 8634 06
t.n.v. De Zaansche Molen
afd. Ledenadministratie

RAAD VAN TOEZICHT

Voorzitter: Jan Goedhart
Secretaris: Abel Zwart
Lid: Cees Bruinenberg
Lid: Lex van Zaane
Lid: Henriette van Westerhoven-Beaujon

DIRECTEUR-BESTUURDER

Katlijnne Prinsenbergh

HOOFDCONSERVATOR

Drs. Henk J. Heijnen

VERTROUWENS MAN

Marten van Tuijl, 06 55 11 57 34

MOLENMUSEUM WERELD VAN WINDMOLENS

Geopend: dagelijks 10.00 tot 17.00 uur
(voor actuele openingstijden zie de website)

OPENINGSTIJDEN MOLENS

Zie www.zaanschemolen.nl

CONTRIBUTIE PER 12 MAANDEN

Lidmaatschap € 30,00
Jeugdleden (tot 18 jaar) € 25,00
Bedrijfslidmaatschap € 300,00 (ex. b.t.w.)
Als lid steunt u het behoud van het Zaanse molenerfgoed. Daarnaast ontvangt u vier keer per jaar ons verenigingsblad de Windbrief, de digitale nieuwsbrief en heeft u gratis toegang tot onze molens en het Molenmuseum. Aanmelden nieuwsbrief (1x per maand) www.zaanschemolen.nl/nieuwsbrief



**De volle smaak
van échte mayonaise**

Scan de QR-code voor meer inspiratie.



RIGO
VERFFABRIEK

Alles voor het Meesterwerk

TOPLIN
LIJNOLIE
STANDVERF



Bonte Hen slaat
Hollands lijnzaad
voor Toplin

VOOR HUIDIG
EN TOEKOMSTIG ERFGOED



DOEKWEG 40 1976 CA IJMUUDEN NEDERLAND +31 (0) 255 54 84 48
INFO@RIGOVERFFABRIEK.NL RIGOVERFFABRIEK.NL

JAN IJSKES

FUNDERINGSTECHNIKEN
“DE COOGH”

- Plan ontwikkeling, constructeur en vergunning aanvraag
- Trillingsarm heien en trillingsvrij persen
- Heimachines met een doorrijdbreedte vanaf 63 cm
- Funderingsherstel inclusief sloop- en betonwerkzaamheden
- Opvijzelen en rechtzetten van woningen en gebouwen

FUNDERINGINSSPECIALIST



Daam Schijfweg 22-24, 1507 BD Zaandam
Tel.: 075-616 39 04, Fax: 075-635 67 62
info@decoogh.com / www.decoogh.com



**U BENT
VAN HARTE
WELKOM
IN ONS
RESTAURANT**



RESTAURANT
De Kraai

PANCAKES ★ PANNENKOEKEN ★ CRÊPES
PFANNKUCHEN ★ PANQUEQUES

**25%
KORTING**

VOOR DE LEDEN VAN VERENIGING
ZAANSCH E MOLEN OP VERTOON
VAN LEDENPAS



PANNENKOEKEN ETEN OP DE ZAANSE SCHANS? ★ DEKRAAI.NL



RESTAURANT DE KRAAI
KRAAIENPAD 1
1509 AX ZAANDAM
T 075 - 615 64 03
E INFO@DEKRAAI.NL

OPENINGSTIJDEN

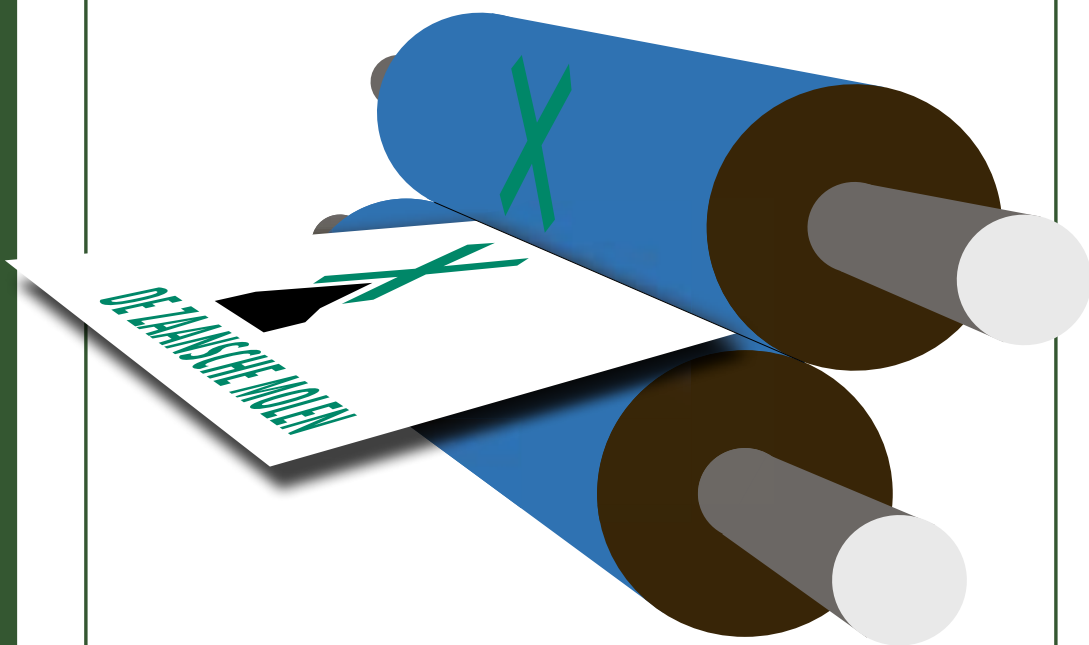
MRT T/M OKT ⇨ 09:00 - 18:00
JAN, FEB, NOV EN DEC ⇨ 09:00 - 17:00
365 DAGEN PER JAAR GEOPEND!



drukkerij

NUANCE B.V.

dtp - offset - digitaal - plotten - afwerken



NUANCE^{BV}
GRAFISCHE PRODUCTIES

Kalf 1 • 1509 AA Zaandam • Tel.: 075 - 617 03 69
www.nuancegp.nl • info@nuancegp.nl

